

บทที่ 3

คองเกรสแห่งเวียนนาและการประชุมในระบบคองเกรส

การประชุมที่เวียนนา (CONGRESS OF VIENNA) เป็นการประชุมเพื่อจัดเขตแดนของประเทศในยุโรปขึ้นมาใหม่ภายหลังนโปเลียนหมดอำนาจ เริ่มประชุมเมื่อวันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1814 และสิ้นสุดลงในวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1815 โดยมีประเทศต่าง ๆ ที่ได้ร่วมเป็นพันธมิตรทำสงครามกับนโปเลียนมาร่วมประชุมกันที่กรุงเวียนนารวมทั้งผู้แทนของฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศฝ่ายแพ้สงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดสันติภาพอันถาวร และเพื่อสร้างดุลย์แห่งอำนาจทั้งทางด้านการเมืองและการทหารขึ้นภายในกลุ่มชาติมหาอำนาจในยุโรป¹

ในระยะแรกผู้แทนจาก 4 ประเทศมหาอำนาจซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนของ ออสเตรีย อังกฤษ รัสเซียและปรัสเซีย เป็นกลุ่มที่มีบทบาทเด่นในที่ประชุม ในเวลาต่อมาด้วยความสามารถของผู้แทนฝรั่งเศสจึงทำให้ผู้แทนฝรั่งเศสกลายมาเป็นผู้มีบทบาทเด่นร่วมไปกับผู้แทนจาก 4 ประเทศมหาอำนาจ ผู้แทนที่มีบทบาทเด่นจากทั้ง 5 ประเทศ (BIG FIVE) ประกอบไปด้วย

การประชุมที่เวียนนา

¹John P. Mc Kay, et al., A History of Western Society (Vol. II, Boston : Houghton Mifflin Company, 1983), P.797.

แมตเตอ์นิก (METTERNICH) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของออสเตรีย ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม แมตเตอ์นิกมีลักษณะเป็นพวกปฏิกริยา (REACTIONARY) ซึ่งนิยมในการปกครองระบอบเก่าและต่อต้านขบวนการเสรีนิยม แมตเตอ์นิกต้องการรักษาสถานภาพเดิมทางการเมือง (POLITICAL STATUS QUO) ของยุโรปไว้ดังเช่นก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1789 ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของขบวนการเสรีนิยมซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิวัติดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของอาณาจักรออสเตรีย ซึ่งมีกลุ่มชนหลายเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกัน

ลอร์ดคาสเซิลเว (LORD CASTLEREAGH) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ (ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศอังกฤษตั้งแต่เริ่มการประชุมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1815) และ **ดยุกแห่งเวลลิงตัน (DUKE OF WELLINGTON)** ผู้แทนของอังกฤษต้องการให้การประชุมดำเนินไปจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพอย่างถาวรขึ้นในยุโรป

พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 (TSAR ALEXANDER I) แห่งรัสเซียผู้ซึ่งในอดีตทรงขึ้นชอบต่อลัทธิเสรีนิยม ต่อมาได้ทรงเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง การเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้พระองค์ทรงมีความต้องการให้รัสเซียได้รับส่วนแบ่งอย่างเป็นธรรมตามที่รัสเซียควรจะได้รับ

เจ้าชายฮาร์เดนเบิร์ก (PRINCE VON HARDENBURG) อัครมหาเสนาบดีของอาณาจักรปรัสเซีย ซึ่งเข้าประชุมร่วมกับ **พระเจ้าเฟรเดอริควิลเลียมที่ 3 (FREDERICK WILLIAM III)** กษัตริย์ปรัสเซีย ผู้แทนของปรัสเซียมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ปรัสเซียได้รับดินแดนเพิ่มขึ้นมากที่สุดจากการประชุมในครั้งนี้

ตาลเลแร็งค์ (TALLEYRAND) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศส ผู้มีความสามารถจนกระทั่งสามารถก้าวขึ้นมาเป็นบทบาทเด่นทัดเทียมกับตัวแทนของประเทศมหาอำนาจทั้งสี่ประเทศ

ตาลเลรังค์

ด้วยความฉลาดและมีประสบการณ์ทางการเมืองมาเป็นเวลานาน ตาลเลรังค์สามารถทำให้ฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่แพ้สงครามก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทัดเทียมกับกลุ่มประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะการเสนอหลักแห่งความชอบธรรมตามกฎหมาย หรือการคืนสิทธิเดิมให้แก่ราชวงศ์ซึ่งเคยเป็นผู้ปกครองมาก่อนที่ไปเสียจะก้าวขึ้นมาเป็นอำนาจ นอกจากนี้ตาลเลรังค์ยังสามารถทำให้ฝรั่งเศสก้าวขึ้นมาเป็นส่วนสำคัญในการประชุมในครั้งนี้เพราะในขณะที่รัสเซียต้องการผนวกดินแดนโปแลนด์ และปรัสเซียต้องการผนวกดินแดนแซกโซนี จึงทำให้อังกฤษและฮอลแลนด์ต้องออกมาคัดค้านตาลเลรังค์ได้ฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงเหตุการณ์ดังกล่าวโดยให้การสนับสนุนแก่อังกฤษและฮอลแลนด์ ถึงแม้ปัญหาโปแลนด์และแซกโซนี

จะสามารถตกลงยุติปัญหาลงได้ในเวลาต่อมาแต่ผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นทำให้
ตาลเลรังค์มีโอกาสดำเนินการร่วมกับกลุ่มประเทศมหาอำนาจเพื่อร่วมยุติปัญหาที่เกิดขึ้น²
นอกจากผู้แทนที่มีบทบาทเด่นดังที่ได้กล่าวมาแล้วก็ยังมีผู้แทนของประเทศอื่น ๆ
อีก เช่น ผู้แทนของสเปน ปอร์ตุเกส บาวาเรีย แอนโนเวอร์ ฮอลแลนด์ เดนมาร์กและ
สวีเดน เป็นต้น

หลักการสำคัญของการประชุมที่เวียนนาคือ

1. หลักแห่งความชอบธรรมตามกฎหมายหรือสิทธิเดิม (LEGITIMACY) คือ
หลักการสถาปนากษัตริย์ราชวงศ์เดิมซึ่งเคยเป็นผู้ปกครองมาก่อนที่ไปเสียจะก้าวขึ้นมา
อำนาจ ให้ได้กลับไปปกครองดินแดนเดิมอีกครั้งซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นความคิดริเริ่มของ
ตาลเลรังค์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะทำให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 แห่งราชวงศ์บูร์บงซึ่ง
เป็นพระอนุชาของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้ขึ้นครองบัลลังก์ฝรั่งเศส และจะมีผลทำให้กษัตริย์
องค์อื่น ๆ ซึ่งสูญเสียอำนาจให้แก่ไปเสีย ได้กลับมาครองบัลลังก์อีกครั้ง เช่น กรณีของ
กษัตริย์สเปน ฮอลแลนด์และเนเปิลส์ เป็นต้น

2. หลักแห่งการทดแทน (COMPENSATION) คือหลักการที่ทำให้ประเทศใน
กลุ่มพันธมิตรที่เข้าร่วมทำสงครามกับนโปเลียนจะได้รับดินแดนเพิ่มขึ้นเป็นการตอบแทน เพื่อ
ที่จะทำให้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงร่วมมือกันเพื่อการคงไว้ซึ่งสันติภาพในยุโรป

3. หลักแห่งการสกัดกั้น (CONTAINMENT) คือหลักการสกัดกั้นไม่ให้ฝรั่งเศส
มีโอกาสขยายอำนาจได้ดังเช่นในอดีต ดังนั้นที่ประชุมจึงมีการจัดเขตแดนของประเทศ
ต่าง ๆ ขึ้นใหม่ โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนติดกับฝรั่งเศสจะถูกทำให้แข็งแกร่งขึ้นโดย
ได้รับดินแดนเพิ่ม เพื่อคอยสกัดกั้นการขยายอำนาจของฝรั่งเศส

ผลของการประชุมจนถึงวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1815 สามารถสรุปการจัด
เขตแดนของประเทศในยุโรปขึ้นใหม่ได้ดังต่อไปนี้คือ

ฮอลแลนด์ ได้รับ ออสเตรีย-เนเธอร์แลนด์ (เบลเยียม) และลักเซมเบิร์ก
เพื่อเป็นการชดเชยที่ฮอลแลนด์ได้สูญเสียอาณานิคมบางส่วนไปให้กับอังกฤษ จึงมีผลทำให้

---

² พระเจ้าจอร์จที่ 4 แห่งสหราชอาณาจักร, คองเกรสแห่งเวียนนา
(พระนคร : ไทยมิตรการพิมพ์, 2511), หน้า 70-78.

แอนท์เวิร์ป (ANTWERP) หลุดพ้นจากการอยู่ภายใต้อำนาจของฝรั่งเศส และยังเป็น การเพิ่มอำนาจของฮอลแลนด์ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นเพื่อยุติสงครามกับอำนาจของฝรั่งเศสทางตอนเหนือ

ปรัสเซีย ได้รับการขยายดินแดนมาจนจรดลุ่มแม่น้ำไรน์ เพื่อเป็นแนวป้องกันการขยายตัวของฝรั่งเศสทางด้านตะวันออก นอกจากนี้ปรัสเซียยังได้รับดินแดนเป็นจำนวนมากจากแคว้นแซกโซนี

ออสเตรีย ซึ่งสูญเสีย ออสเตรีย-เนเธอร์แลนด์ให้แก่ฮอลแลนด์ ดังนั้นราชวงศ์แฮปส์เบิร์ก จึงได้รับ เวเนทียและลอมบาร์ดี เป็นการชดเชย จึงทำให้ออสเตรียกลายมาเป็นประเทศที่มีอิทธิพลเหนือรัฐต่าง ๆ ทางตอนเหนือของแหลมอิตาลี

ภายในดินแดนเยอรมนี อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถูกนโปเลียนยุบไป ในปี ค.ศ. 1806 และนโปเลียนได้จัดตั้ง **สมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์** ขึ้นมาแทน ที่ประชุมจึงจัดแบ่งเขตแดนเยอรมนีขึ้นใหม่ โดยแบ่งรัฐเยอรมันออกเป็น 39 รัฐอิสระ รวมทั้งปรัสเซียและ ออสเตรีย โดยไม่ได้รวมดินแดนอังกฤษเข้าไปด้วย³ ให้รัฐเยอรมันทั้ง 39 รัฐรวมตัวกันเป็น **สมาพันธรัฐเยอรมัน (GERMAN CONFEDERATION)** โดยมีสภาไดเอท (DIET) เป็นที่ประชุมของบรรดาผู้แทนที่มาจากรัฐเยอรมันทั้ง 39 รัฐ สภาไดเอท ไม่ได้มีลักษณะเป็นสภาแห่งชาติ เพราะทำหน้าที่ประชุมเพื่อให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันในกลุ่มรัฐเยอรมันเพื่อต่อต้านการรุกรานจากฝรั่งเศส โดยมีผู้แทนของออสเตรียทำหน้าที่เป็นประธานของที่ประชุม และมีผู้แทนของปรัสเซียทำหน้าที่เป็นรองประธาน⁴

สวีเดน เสียฟินแลนด์ให้แก่รัสเซีย แต่ได้รับนอร์เวย์จากเดนมาร์กเป็นการชดเชย

สวีตเซอร์แลนด์ ที่ประชุมลงมติรับประกันความเป็นเอกราชและความเป็นกลางของสวีตเซอร์แลนด์ และได้เพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่สวีตเซอร์แลนด์ โดยการขยายดินแดนให้มีเนื้อที่มากกว่าเดิม

อังกฤษ ได้รับ เฮลิโกลแลนด์ (HELIGOLAND) ในทะเลเหนือกายอานา (GUYANA) ในอเมริกาใต้ เกาะในทะเลแคริบเบียน (CARIBBEAN) เกาะ มอริเชียส

---

³ Mc Kay, A History of Western Society, P.801.

⁴ พันธุ์ศรี ภูมิถาวร, ประวัติศาสตร์ยุโรป 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6 ; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536), หน้า 49.

(MAURITIUS) ในมหาสมุทรอินเดีย เกาะมอลตา (MALTA) หมู่เกาะไอโอเนียน (IONIAN ISLANDS) ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และเกาะลังกา (CEYLON) ในมหาสมุทรอินเดีย ถึงแม้อังกฤษจะไม่ได้รับดินแดนเป็นจำนวนมากในฐานะประเทศมหาอำนาจที่สามารถพิชิตไปเสีย แต่ดินแดนที่อังกฤษได้รับทำให้อังกฤษกลายมาเป็นเจ้าทะเล จนสามารถขยายอาณานิคมและการค้าออกไปทั่วโลก⁵

รัสเซีย ได้รับดินแดนส่วนใหญ่ของ โปแลนด์ และได้สถาปนาขึ้นเป็นประเทศโปแลนด์ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซีย นอกจากนี้รัสเซียยังได้รับฟินแลนด์จากสวีเดนอย่างเป็นทางการ ซึ่งรัสเซียได้เข้ายึดครองมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1809 และยังสามารถรักษาเบสซาราเบีย (BESSARABIA) เอาไว้ได้ หลังจากที่ยึดมาจากตุรกีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1812

นอกจากการจัดแบ่งเขตแดนในยุโรปขึ้นใหม่ตามหลักการที่ได้กำหนดไว้ ที่ประชุมยังจัดให้มีการทำ บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและการทูต เช่นกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำซึ่งไหลผ่านหลายประเทศ สนธิสัญญาทางการค้า กฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การห้ามค้าทาส การก่อตั้งกงสุลและระเบียบปฏิบัติในทางการทูต⁶

ข้อตกลงขั้นสุดท้าย (FINAL ACT) การประชุมที่เวียนนาเป็นการประชุมที่เกิดขึ้นจากการประนีประนอมและการต่อรองเพื่อไม่ให้รัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ก่อให้เกิดลักษณะดุลย์แห่งอำนาจ (BALANCE OF POWER) ขึ้นในยุโรปภายใต้หลักแห่งความชอบธรรมตามกฎหมายหรือการรักษาสีทธิเดิม และหลักแห่งการคงไว้ซึ่งสถานะเดิมทางการเมือง⁷

---

⁵ เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ. 1789-1848 (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 146.

⁶ มณีมา รัตนเมธี, ประวัติศาสตร์การทูตยุโรป ค.ศ. 1818-1914 (กรุงเทพฯ: ณะประดิษฐ์การพิมพ์, 2522), หน้า 7.

⁷ Paul Bernstein and Robert W.Green, History of Civilization : Since 1648 (Vol. II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), P. 151-151.

อย่างไรก็ตามผลที่ได้รับจากการประชุมในครั้งนี้นี้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ดังเช่นกรณีที่ยังมีชาวกรีกต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกเตอร์ก (TURKS) หรือการที่ที่ประชุมไม่ได้คำนึงถึงพลังแห่งลัทธิเสรีนิยมและพลังของขบวนการชาตินิยม เช่น

1. การที่ดินแดนโปแลนด์ยังคงถูกแบ่งแยกออกเป็นสามส่วน โดยอยู่ภายใต้การปกครองของรัสเซีย ออสเตรียและปรัสเซีย
2. การที่รัฐทางตอนเหนือของแคว้นอิตาลีต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของออสเตรีย
3. การรวมเนอร์เวเข้ากับสวีเดน
4. การที่เบลเยียมซึ่งเป็นคาทอลิกถูกรวมเข้ากับฮอลแลนด์ซึ่งเป็นโปรเตสแตนต์

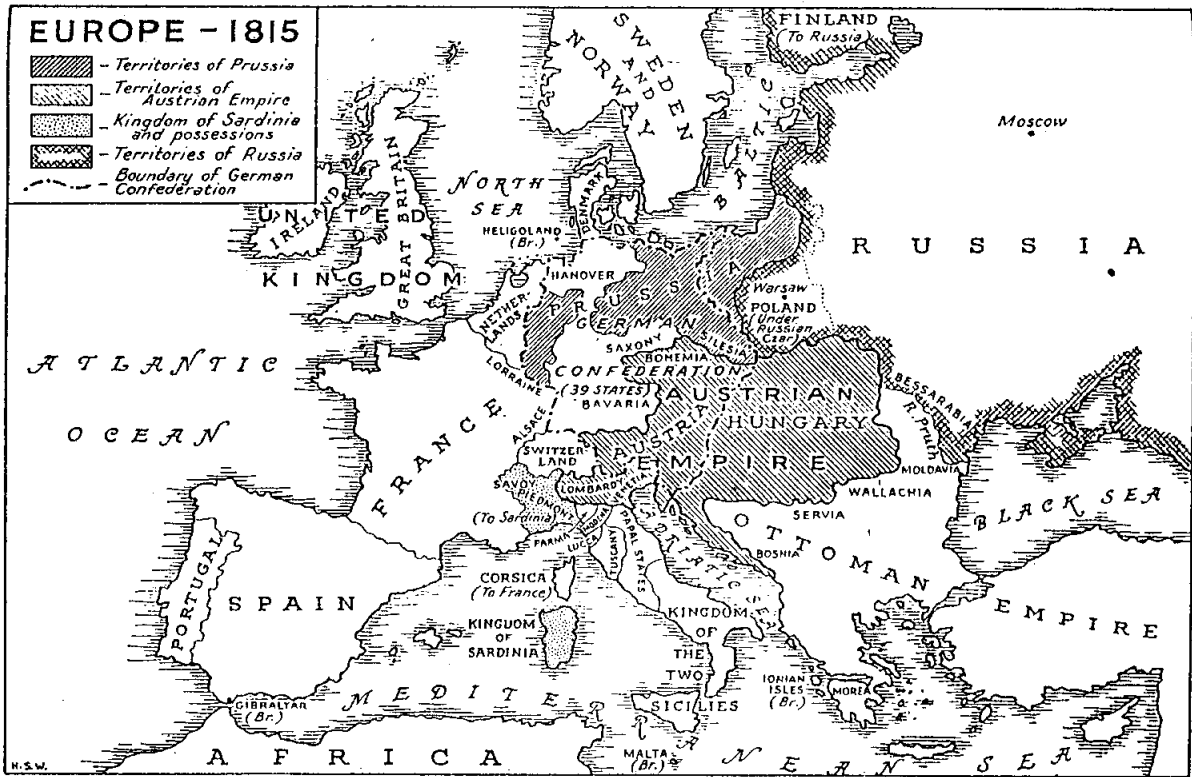
จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนับเป็นข้อผิดพลาดในการจัดแบ่งเขตแดนของยุโรปขึ้นมาใหม่ ซึ่งเกิดขึ้นเพราะสาเหตุแห่งการแก่งแย่งกันขึ้นมาอำนาจในระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามผลที่ปรากฏออกมาจากการประชุมในครั้งนี้นี้ยังมีส่วนดีที่สามารถรักษาความสงบของยุโรปเอาไว้ได้เกือบ 40 ปี^๑

ความคิดทางการเมืองของกลุ่มอนุรักษนิยม

แมตเตอร์นิกได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการรักษาระบบตุลย์แห่งอำนาจไว้ในยุโรปดังที่ได้มีการรวบรวมไว้ในข้อตกลงซึ่งเป็นผลมาจากการประชุม นโยบายของแมตเตอร์นิกต่อออสเตรียคือการคงไว้ซึ่งการปกครองในระบบบอเกา นอกจากนี้แมตเตอร์นิกยังมีความเชื่อในทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองภายในประเทศกับการเมืองระหว่างประเทศและทฤษฎีที่ว่า การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งย่อมจะส่งผลกระทบต่อไปยังประเทศอื่น ๆ ความเชื่อในทฤษฎีทางการเมืองของแมตเตอร์นิกข้อนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมากจากพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1

---

^๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, คองเกรสแห่งเวียนนา, หน้า 148-149.

ยุโรปในปีค.ศ. 1815

อย่างไรก็ตามความคิดทางการเมืองในลักษณะอนุรักษนิยมของแมตเตอร์นิกก็ได้
 รับการต่อต้านจากขบวนการเสรีนิยมและขบวนการชาตินิยมทั่วไปในยุโรป เพราะขบวนการ
 ดังกล่าวไม่ต้องการถูกแทรกแซงจากกลุ่มอนุรักษนิยมซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้านการกำเนิดของรัฐบาล
 ประชาธิปไตยภายใต้ความต้องการของคนภายในชาติ หรือไม่ต้องการให้ชาติหนึ่งชาติใด
 เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของชาติอื่น ๆ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน
 ระหว่างปี ค.ศ. 1815-1848 ซึ่งเป็นการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มอนุรักษนิยมซึ่งต่อต้านการ
 ดำเนินงานของขบวนการเสรีนิยมและขบวนการชาตินิยมที่เกิดขึ้นทั่วไปในยุโรป

ภายหลังการประชุมที่เวียนนาสิ้นสุดลงแล้ว เพื่อเป็นการประกันอนาคตของยุโรป
 ให้เกิดสันติภาพถาวร กลุ่มประเทศพันธมิตรจึงจัดให้มีการทำสัญญาตกลงกันอีก 2 ฉบับคือ

1. สนธิสัญญาพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ (HOLY ALLIANCE) ซึ่งได้มีการลงนาม
 กันในวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1815 โดยมีพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 แห่งรัสเซีย

เป็นผู้ดำเนินการร่างสนธิสัญญานี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือกัน
ระหว่างกษัตริย์คริสเตียน ให้คงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบเก่าเพื่อต่อต้านขบวนการเสรี-
นิยม โดยใช้หลักแห่งความศรัทธาในศาสนาคริสต์และหลักแห่งความยุติธรรม เพื่อการ
ธำรงไว้ซึ่งสันติภาพในยุโรป

พระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1

แม้ว่าแนวความคิดของพระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 จะได้รับการเยี่ยหยัน
จากคาลเซิลเร และแมตเตอร์นิค แต่แนวความคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นวิถีทางที่จะทำให้
กลุ่มอนุรักษนิยมกลายมาเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองมากที่สุดในเวลานั้น กษัตริย์ที่ได้
ร่วมลงนามในสนธิสัญญาพันธไมตรีอันศักดิ์สิทธิ์ได้แก่ **พระเจ้าฟรานซิสที่ 1 แห่งออสเตรีย**
และ**พระเจ้าเฟรเดอริกวิลเลียมที่ 3 แห่งปรัสเซีย** ในเวลาต่อมาก็มีกษัตริย์องค์อื่น ๆ ใน
ยุโรปได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญานี้ ส่วนกษัตริย์หรือผู้ปกครองคนสำคัญที่ไม่ได้ร่วมลงนาม
ในสนธิสัญญานี้ได้แก่

สันตปาปาไพอัสที่ 7 ทรงปฏิเสธไม่ร่วมลงนามในสัญญานี้เพราะทรงถือว่า
พระองค์ทรงเป็นพระประมุขของศาสนาคริสต์นอกรีตอยู่แล้ว พระองค์จึงทรงไม่ต้องการให้ผู้ใด
มาอบรมสั่งสอนในหลักหรือคำสอนศาสนาคริสต์นอกรีตต่อพระองค์

พระเจ้ายอร์ชที่ 3 แห่งอังกฤษ ไม่ได้ร่วมลงนามเพราะทรงมีพระสรวีวิปลาส
อย่างไรก็ตาม **เจ้าชายยอร์ช** (ในเวลาต่อมาคือพระเจ้ายอร์ชที่ 4) พระราชโอรสซึ่งทรง

ทำหน้าที่องค์ผู้สำเร็จราชการก็ได้ทรงปฏิเสธที่จะร่วมลงนาม เพราะพระองค์ทรงสนับสนุน การปกครองในระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

สุดท้ายเมื่อวันที่ 2 แห่งตุลาค่ำ ไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในสนธิสัญญาฉบับนี้ เพราะ พระองค์ไม่ได้เป็นกษัตริย์คริสเตียน

พวกเสรีนิยมในยุโรปต่างก็มีความคิดว่า สนธิสัญญาพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นการแสดงออกถึงแนวนโยบายปฏิกริยา (REACTIONARY POLICY) ทางการเมืองของรัสเซีย ออสเตรียและปรัสเซีย เพื่อร่วมมือกับข้อตกลงเวียนนาให้มีผลใช้บังคับ โดยเฉพาะในช่วง ระหว่างปี ค.ศ. 1815-1848⁹

2. สนธิสัญญาพันธมิตรสี่ประเทศ (QUADRUPLE ALLIANCE) สนธิสัญญาฉบับนี้ ได้มีการลงนามกันที่กรุงปารีส ในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1815 เป็นความร่วมมือกัน ระหว่างประเทศมหาอำนาจ 4 ประเทศคือ อังกฤษ ออสเตรีย ปรัสเซีย และรัสเซีย เพื่อ เป็นการยืนยันในสาระสำคัญของสนธิสัญญาไซมองท์ ซึ่งได้มีการลงนามไปแล้วในวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ. 1814 โดยมีสาระสำคัญที่ประเทศคู่สัญญาจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายหลังการทำสัญญาสันติภาพสำเร็จลุล่วงไปแล้ว

คาสเซิลเร เป็นผู้มีความคิดริเริ่มให้มีการทำสนธิสัญญาฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะให้มีการรักษาสันติภาพเอาไว้ในยุโรป ไม่ต้องการให้ฝรั่งเศสกลับมาใช้อำนาจและต้องการ กีดกันราชวงศ์โบนาปาร์ตไม่ให้กลับมาครอบงำฝรั่งเศส ส่วนผู้แทนของประเทศกลุ่มอนุรักษ นิยมซึ่งได้แก่ผู้แทนของประเทศ ออสเตรีย ปรัสเซีย และรัสเซีย กลับมีความคิดที่จะใช้ข้อ ตกลงฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามขบวนการเสรีนิยมซึ่งกำลังขยายอิทธิพลในยุโรป

อย่างไรก็ตามสาระสำคัญของสนธิสัญญาฉบับนี้คือความร่วมมือในการรักษาสันติ- ภาพไว้ในยุโรปตามข้อตกลงเวียนนาเป็นเวลา 20 ปี ผลของการลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตร สี่ประเทศ ได้ก่อให้เกิดการประชุมในระบอบคองเกรสขึ้นในเวลาต่อมา

---

⁹ Alan Palmer, The Penguin Dictionary of Modern History

(Aylesbury : Hazell Watson & Viney Limited, 1983), P.145.

การประชุมในระบอบคองเกรส (CONGRESS SYSTEM)

ความพยายามที่จะรักษาสันติภาพไว้ในยุโรปตามข้อตกลงเวียนนา ได้ก่อให้เกิดการประชุมในระบอบคองเกรสขึ้นเพื่อความร่วมมือในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ก่อให้เกิดสิ่ง ที่เรียกว่า CONCERT OF EUROPE หรือ ความร่วมมือในการรักษาสันติภาพไว้ในยุโรป โดยใช้วิธีการเรียกประชุมระหว่างประเทศมหาอำนาจเป็นครั้งคราว เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะแมตเตอร์นิกเป็นผู้นำคนสำคัญที่ได้นำเอาการประชุมในระบอบคองเกรสมาใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามการปฏิวัติของพวก เสรีนิยมและพวกชาตินิยม ซึ่งเกิดขึ้นในดินแดนต่าง ๆ โดยผ่านทางกลุ่มพันธมิตรสี่ประเทศ¹⁰

การประชุมที่เกิดขึ้นภายหลังปี ค.ศ. 1815 สามารถเรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้คือ

1. การประชุมที่เมืองเอ็กซ์ลาซาเปลล์ การประชุมที่เมืองเอ็กซ์ลาซาเปลล์ (AIX-LA-CHAPELLE) หรือเมืองอาร์เชน (ARCHEN) ในเยอรมนี ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1818 โดยมีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมคือรัสเซีย อังกฤษ ออสเตรีย และปรัสเซีย ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องที่ฝรั่งเศสได้กลับเข้าสู่ความมีเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมืองจนไม่มีท่าทีว่าจะนำเอานโยบายก้าวร้าวกลับมาใช้อีก ฝรั่งเศสสามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามครบตามข้อตกลงในสนธิสัญญาปารีสฉบับที่ 2 ซึ่งได้ลงนามในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1815 ที่ประชุมจึงลงมติให้ถอนทหารของฝ่ายพันธมิตรออกจากฝรั่งเศส และรับฝรั่งเศสเข้าเป็นพันธมิตร จึงทำให้สนธิสัญญาพันธมิตรสี่ประเทศ เปลี่ยนมาเป็น สนธิสัญญาพันธมิตรห้าประเทศ (QUINTUPLE ALLIANCE)

ที่ประชุมยังได้ประชุมกันในเรื่องการปราบปรามโจรสลัดที่บาร์บารี (BARBARY) ในแอฟริกาเหนือ และการปราบปรามการค้าทาส แต่ในที่สุดก็ไม่สามารถทำความตกลงกันได้ ส่วนนโยบายที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ ของพระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ในการใช้กำลังเข้าปราบปรามเพื่อป้องกันการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ถูกคัดค้านโดยคาสเซิลเรและแมตเตอร์นิกซึ่งต้องการให้ใช้วิธีการที่ฉลาดและนุ่มนวลกว่านี้ ด้วยวิธีการดังกล่าวแมตเตอร์นิกคิดว่าจะเป็นหนทางที่จะสามารถรักษาดุลย์แห่งอำนาจของยุโรปเอาไว้ได้ อย่างไรก็ตามประเทศมหาอำนาจทั้งห้าประเทศต่างยังคง

¹⁰ มณีมัย รัตนมณี, ประวัติศาสตร์การทูตยุโรป ค.ศ. 1815-1914, หน้า 13.

เห็นด้วยกับวิธีการรักษาสันติภาพโดยใช้หลักแห่งการคงไว้ซึ่งสถานภาพเดิมทางการเมืองในยุโรป¹¹

2. การประชุมที่โทรปโป การประชุมครั้งที่ 2 ที่เมืองโทรปโป (TROPPAU) ซึ่งเป็นเมืองชายแดนของออสเตรีย ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1820 โดยประเทศพันธมิตรได้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาการปฏิวัติของพวกเขาเสรีนิยมจนสามารถนำเอาการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญกลับเข้าไปใช้ในสเปนและเนเปิลส์ พระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ทรงเสนอให้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามพวกเสรีนิยมในสเปนซึ่งข้อเสนอของพระองค์ได้รับการสนับสนุนจากผู้แทนของออสเตรียและปรัสเซีย จนสามารถร่วมกันประกาศพิธีสารโทรปโป (TROPPAU PROTOCOL) ซึ่งมีใจความสำคัญคือ

"รัฐใดมีการเปลี่ยนรัฐบาลโดยการปฏิวัติอันอาจเป็นภัยแก่รัฐนั้น ย่อมขาดจากสมาชิกภาพของลัทธิพันธมิตรยุโรปโดยทันที หากการเปลี่ยนแปลง เช่นว่านั้นอาจเป็นภัยแก่รัฐอื่น ชาติภาคีสมาชิกจำเป็นต้องร่วมมือกันนำรัฐที่ผิดนั้นเข้าสู่อ้อมแขนของมหาลัทธิพันธมิตรอีกครั้งนี้ โดยสันติวิธีหรือถ้าจำเป็นก็อาจใช้กำลังบังคับได้"¹²

คาสเซิลเร ไม่เห็นด้วยกับคำประกาศของพิธีสารโทรปโป โดยให้เหตุผลว่าการที่อังกฤษเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มพันธมิตรก็เพื่อการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพของยุโรปไม่ใช่เพื่อการดำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คาสเซิลเรคัดค้านคำประกาศของพิธีสารโทรปโปก็เพราะได้รับแรงสนับสนุนจากมติมหาชนในอังกฤษ นอกจากนี้คาสเซิลเรยังคัดค้านการเข้าไปแทรกแซงเหตุการณ์ในสเปน โดยให้เหตุผลว่าเป็นการไม่สมควรที่ประเทศพันธมิตรจะเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น ๆ

ในปี ค.ศ. 1821 ที่ประชุมได้ย้ายไปประชุมที่เมืองไลบาค (LAIBACH) ในออสเตรีย โดยพระเจ้าเฟอर्डินานด์ที่ 1 ราชนวงศ์บูร์บองแห่งอาณาจักรเนเปิลส์ (KINGDOM OF THE TWO SICILLES) ทรงยื่นอุทธรณ์ขอความช่วยเหลือจากชาติพันธมิตร ให้ช่วย

---

¹¹ Bernstein and Green, History of Civilization : Since 1648, P. 152.

¹² ประเสริฐ เรื่องสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971 (พิมพ์ครั้งที่ 5 ; กรุงเทพฯ : พีระพินา, 2522), หน้า 77.

ปราบปรามพวกเสรีนิยมในเนเปิ้ลส์ทั้ง ๆ ที่พระองค์ได้ทรงทำพิธีให้สัตย์ปฏิญาณว่าจะรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมได้มอบหมายให้แมคเคอร์นิกเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเนเปิ้ลส์และให้ช่วยฟื้นฟูอำนาจของกษัตริย์เนเปิ้ลส์ขึ้นมาใหม่ ในเวลาต่อมากองทัพออสเตรียได้ยึดตราทัพ เข้าสู่เนเปิ้ลส์จนกระทั่งสามารถจัดการให้เนเปิ้ลส์หวนกลับไปปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้สำเร็จในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1821

ผลกระทบที่ติดตามมาจากเหตุการณ์ในครั้งนี้คือประชาชนในเมืองปิเดมอนท์ (PIEDMONT) ในอาณาจักรซาร์ดิเนีย (KINGDOM OF SARDINIA) ได้ลุกฮือขึ้นเรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ในการปกครองประเทศและได้มีการปลุกใจให้มีการรวมอิตาลีเข้าด้วยกัน แต่การลุกฮือของชาวซาร์ดิเนียได้ถูกปราบปรามโดยการเข้าแทรกแซงของออสเตรีย¹³

แมคเคอร์นิก

3. การประชุมที่เวโรนา การประชุมที่เมืองเวโรนา (VERONA) ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของอิตาลี ในปี ค.ศ. 1822 นับเป็นการประชุมครั้งสุดท้ายของการประชุมในระบบคองเกรส เนื่องจากได้เกิดการปฏิวัติขึ้นโดยชาวกรีกเพื่อขับไล่อำนาจขององค์สุลต่านแห่งตุรกีออกไปจากดินแดนกรีซ ในขณะเดียวกันก็ได้เกิดปัญหาขึ้นในสเปนเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างพวกอนุรักษ์นิยมภายใต้การนำของพระเจ้าเฟอर्डินานด์ที่ 7 กับพวกเสรีนิยม

---

¹³ อธิยา โกลมกาญจนและคณะ, อารยธรรมตะวันตก (กรุงเทพฯ : บริษัท ประชาชน จำกัด, 2528) หน้า 395.

ปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมกันทำให้ที่ประชุมต้องตัดสินใจพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในสเปนเพียงปัญหาเดียวโดยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ทรงเสนอที่จะส่งกองทหารรัสเซียจำนวน 150,000 คน เข้าไปปราบปรามพวกเสรีนิยมในสเปน ซึ่งมหาอำนาจอื่นไม่เห็นด้วย ในเวลาต่อมาที่ประชุมจึงได้มอบหมายให้ฝรั่งเศสซึ่งเคยคัดค้านการส่งทหารเข้าไปในสเปน เป็นผู้รับภาระในการฟื้นฟูการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ขึ้นมาใหม่ในสเปน

แคนนิง (CANNING) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของอังกฤษซึ่งเข้ามาทำหน้าที่สืบทอดจากคาสเซิลเร ได้ทำการประท้วงอย่างรุนแรงต่อการตัดสินใจในครั้งนี้ ทั้งยังประกาศให้อังกฤษถอนตัวออกจากการประชุมในระบบคองเกรสและถึงแม้ว่ากองทหารฝรั่งเศสจะสามารถฟื้นฟูการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ขึ้นมาใหม่ในสเปนในปี ค.ศ. 1823 แต่ต่อไปความร่วมมือในการรักษาสันติภาพไว้ในยุโรปหรือ CONCERT OF EUROPE จะดำเนินไปโดยไม่มีอังกฤษเข้าร่วม

ความร่วมมือระหว่างอังกฤษกับสหรัฐอเมริกา

ประเทศอังกฤษภายใต้การบริหารงานทางด้านกิจการต่างประเทศของนายแคนนิง ได้เริ่มนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนการเสรีนิยมและขบวนการชาตินิยมที่เกิดขึ้นทั้งในปอร์ตุเกส สเปนและกรีซ นอกจากนี้แคนนิงยังสามารถเจรจาทำความตกลงกันสหรัฐอเมริกาให้หันมาร่วมมือกับอังกฤษ เพื่อสกัดกั้นไม่ให้สเปนซึ่งได้หันไปเป็นพันธมิตรกับกลุ่มอนุรักษนิยมมีโอกาสกลับไปครอบครองอาณานิคมในทวีปอเมริกาอีกครั้ง สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนต่อนโยบายของนายแคนนิง โดยการออกประกาศเตือนประเทศกลุ่มสนธิสัญญาพันธไมตรีอันศักดิ์สิทธิ์ ด้วยวิธีการที่ประธานาธิบดีได้ส่งสารถึงสภาคองเกรส ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันในนามของ วาเทมอนโร (MONROE DOCTRINE) ซึ่งได้มีการประกาศในสภาคองเกรส ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1823 โดยห้ามไม่ให้ชาติใดในยุโรปเข้าแทรกแซงกิจการภายในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ คำประกาศวาเทมอนโรเป็นไปอย่างได้ผลเมื่อสหรัฐอเมริกาได้รับความร่วมมือจากอังกฤษซึ่งเป็นมหาอำนาจทางทะเล ส่วนอังกฤษเองก็ได้รับประโยชน์อย่างมากทางการค้าที่ทำกับประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา อังกฤษยังสามารถสกัดกั้นความพยายามในการฟื้นฟูอำนาจของสเปนขึ้นมาใหม่ในดินแดนแถบนี้

การสิ้นสุดของระบบคองเกรส

ภายหลังจากการประชุมที่เมืองเวโรนายุติลงแล้ว การประชุมในระบบคองเกรสก็ถึงแก่กาลอวสาน ถึงแม้พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 จะทรงพยายามฟื้นฟูการประชุมในระบบนี้ขึ้นมาใหม่ โดยการเรียกประชุมที่กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก (ST. PETERSBURG) ในปี ค.ศ. 1825 เพื่อพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในกรีซ แต่การประชุมในครั้งนั้นก็ต้องประสบกับความล้มเหลวและต้องล้มไปในที่สุด¹⁴

---

¹⁴ มณีฉาย รัตนเมธี, ประวัติศาสตร์การทูตยุโรป ค.ศ. 1815-1914, หน้า 15.
และ ประเลวีจ เว็องสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789-1971, หน้า 79.